

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Architektura mieszkalna w Ptolemais od I wieku p.n.e. do V wieku n.e.

Przedmiotem rozprawy jest analiza architektury mieszkalnej na terenie antycznej Ptolemais: odtworzenie procesu powstawania domów w okresie hellenistycznym i ukazanie rozwoju tego typu architektury w okresie rzymskim, zbadanie zmian zachodzących w tamtejszych budynkach mieszkalnych w okresie późnorzymskim, oraz określenie końca aktywności budowlanej w Ptolemais. Wybór tematu przeprowadzonych badań podyktowany został koniecznością stworzenia kompletnego opracowania chronologicznego, architektonicznego i funkcjonalnego budynków mieszkalnych w Ptolemais. Zagadnienie to zostało rozpatrzone w kontekście sytuacji historycznej, klimatycznej, gospodarczej i społecznej regionu.

W pracy doktorskiej zastosowano metodę wielowarstwową. Podstawą badań były odsłonięte w ramach działań Polskiej Misji Archeologicznej budynki we wschodniej części Ptolemais. Kolejnym źródłem były wyniki wykopalisk misji włoskich, brytyjskich i amerykańskich. Informacje te uzupełnione zostały nielicznymi antycznymi tekstami oraz analogiami z innych obszarów Morza Śródziemnego.

Proces kształtowania się architektury mieszkalnej w Ptolemais, jej rozwoju i upadku zależny był od tendencji powszechnych w basenie Morza Śródziemnego, takich jak moda na perystylowe budynki mieszkalne, popularne motywy dekoracyjne, budowa reprezentacyjnych rezydencji dla lokalnej elity w okresie późnorzymskim. Należy jednak podkreślić, że wszelkie czerpane z innych ośrodków wzorce były dostosowywane przez budowniczych do lokalnych warunków naturalnych, gospodarczych i politycznych panujących w Cyrenajce.

Rozprawa podzielona została na pięć rozdziałów. Rozdział pierwszy poświęcony jest prezentacji antycznego miasta Ptolemais w kontekście jego położenia w północno-wschodniej Libii. Rozdział drugi został podzielony na dwie główne części. W pierwszej przeprowadzono analizę literatury, która dotyczy architektury w antycznej Ptolemais. Druga część rozdziału to opis badań archeologicznych nad architekturą mieszkalną, prowadzonych w Ptolemais od 1. połowy XIX wieku do końca 2010 roku. W trzeciej części zaprezentowano w jaki sposób zmieniał się warsztat badawczy antycznej architektury mieszkalnej z biegiem wieków wraz z rozwojem takich dziedzin nauki, jak semiotyka, strukturalizm, hermenautyka, historia sztuki, antykwarystyka, filologia, archeologia. W dalszej części opisano zespoły metod analitycznych: podejście holistyczne –

kontekstualne, space syntax, access analysis, podejście integracyjne. W kolejnym rozdziale zawarta została typologia budynków mieszkalnych w Cyrenajce od okresu hellenistycznego do późnorzymskiego. Następnie przedstawiono katalog domów znanych z terenu antycznego miasta Ptolemais. W tej części pracy znalazła się także analiza map geofizycznych terenu antycznej Ptolemais. W rozdziale piątym przedstawiono ewolucję budynków mieszkalnych w Ptolemais na tle trendów i tendencji panujących w architekturze mieszkalnej innych regionów świata antycznego. Wskazano analogie zachodzące pomiędzy domami z Ptolemais a tymi z pozostałych miast Cyrenajki oraz budowlami z terenów Trypolitanii, Egiptu, Grecji, Cypru i Azji Mniejszej. Wnioski płynące z przedstawionych spostrzeżeń zawarte zostały w końcowej części dysertacji.